

Tilsyn i 2024

DSA utførte totalt 33 tilsyn i 2024. Tilsynene ble gjennomført i ulike virksomheter, innen forskning, medisinsk strålebruk, ikke-ioniserende strålebruk, atomsikkerhet og radioaktiv forurensing og avfall. Det ble til sammen avdekket 69 avvik.

DSA som tilsynsmyndighet

DSA er ansvarlig for å føre tilsyn etter strålevern-, forurensnings- og atomenergiloven med tilhørende forskrifter. I tillegg kan vi føre tilsyn etter internkontrollforskriften og rammeforskriften knyttet til petroleumsvirksomheten. Vi publiserer tilsynsrapporter på våre nettsider DSA.no

Vi arbeider for å redusere negative følger av stråling for mennesker og miljø og skal påse at virksomheter etterlever regelverket. Vårt mål er å være en tydelig og synlig myndighet. Tilsyn er et viktig virkemiddel i dette arbeidet. Formålet med tilsyn og hvordan DSA fører tilsyn er nedfelt i vår tilsynsstrategi, og vi utøver tilsyn i overensstemmelse med HMS-etatenes retningslinjer.

Definisjoner

Avvik: Manglende etterlevelse av krav gitt i lov eller i medhold av lov

Anmerkninger: Et forhold som det er nødvendig å påpeke, men som ikke omfattes av definisjonen for avvik

som handlet om gjentakende og uberettigede bildediagnostiske undersøkelser.

Tilsynsteamet undersøkte innføringsprosessen og de uønskede hendelsene, og hvordan forsvarlig medisinsk strålebruk ble ivaretatt i prosessen.

Tilsynsteamet konkluderte med at innføringen av Helseplattformen ikke hadde vært tilstrekkelig risikovurdert og at opplæring ble gitt på et uferdig system. Dette førte igjen til en kraftig økning av uønskede hendelser og gjentakende brudd på kravene om forsvarlig, berettiget og optimalisert strålebruk. Tilsynsteamet ga fem avvik og en anmerkning.

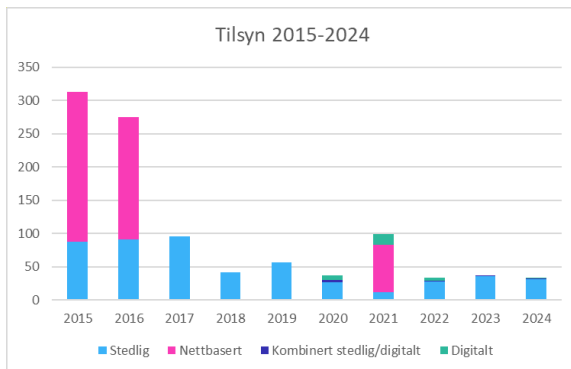
Tilsynet ble avsluttet i 2024, etter at St. Olavs hospital hadde fulgt opp avvikene, utført betydelig arbeid med feilretting og videreutvikling av Helseplattformen, som videre har redusert risikoen for uønskede strålerelaterte hendelser.

DSAs tilsyn med St. Olavs hospital om innføringen av Helseplattformen

DSA åpnet i november 2023 et hendelsesbasert tilsyn med St. Olavs hospital, forbundet med innføringen av pasientadministrasjonssystemet Helseplattformen. DSA mottok en bekymringsmelding om store utfordringer med innføringen av Helseplattformen, med varsel om flere hendelser

Tilsyn i 2015–2024

Figuren under viser antall tilsyn som DSA utførte i 2015–2024.

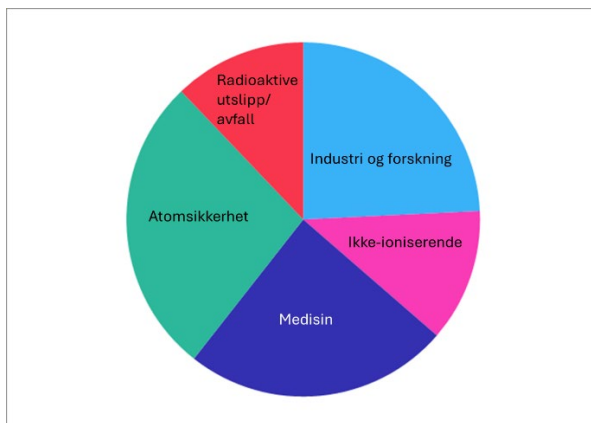

Tilsyn utført av DSA i perioden 2015 - 2024

Under pandemiårene var det en økning i antall nettbaserte og digitale tilsyn. DSA gjennomførte i 2024 hovedsakelig stedlige tilsyn.

Tilsynstall for 2024

Av de 33 tilsynene som DSA gjennomførte i 2024, ble 31 gjennomført som stedlige tilsyn, ett ble gjennomført digitalt og ett var kombinert stedlig/digitalt tilsyn. Det var ingen nettbaserte tilsyn i 2024. Figuren viser fordelingen av tilsynene mellom de ulike tilsynsområdene. Det var fire uanmeldte, og 29 varslede tilsyn i 2024.

Tilsyn utført i 2024 fordelt på tilsynsområder, totalt 33 tilsyn.

Tabellen viser antall tilsyn, avvik og anmerkninger innenfor de ulike tilsynsområdene i 2024.

Område	Tilsyn	Avvik	Anmerkninger
Industri og forskning	6	9	10
Ikke-ioniserende	4	8	2
Medisin	8	25	8
Atomsikkerhet	9	12	5
Radioaktiv forurensing /avfall	4	15	4

Tabellen viser antall tilsyn som DSA utførte i 2024, og totalt antall avvik og anmerkninger som ble gitt innenfor de ulike tilsynsområdene.

Nedenfor følger en beskrivelse av de fleste tilsynene som DSA utførte i 2024.

Tilsyn med atomanleggene og andre virksomheter som har befatning med nukleært materiale

Forskningsreaktorene ved Institutt for energiteknikk (IFE) i Halden og på Kjeller har vært permanent stengt ned siden 2018 og 2019. DSA følger avviklingen av driften og oppryddingen som må gjøres, etter den nukleære virksomheten som startet på slutten av 1940-tallet.

I 2024 gjennomførte DSA totalt ni tilsyn med atomsikkerheten ved IFE, og to tilsyn med atomsikkerheten ved andre virksomheter. Det ble til sammen avdekket 12 avvik og fem anmerkninger i forbindelse med disse tilsynene.

Det intensiverte tilsynet med IFE som startet i 2014 fortsatte i 2024. Det ble ført tilsyn ved 18 av totalt 20 møter i IFEs interne sikkerhetskomite. De fleste møtene ble gjennomført som videomøter, mens noen av møtene DSA førte tilsyn med var stedlige. DSAs observasjoner fra møtene i 2024 er sammenfattet i en tilsynsrapport. Funnene fra tidligere tilsyn, blant annet at forbedrings- og avvikssystemet må benyttes fullt ut for å analysere trender over tid er videreført.

Alle virksomheter som innehar nukleært materiale (uran, plutonium og thorium) er underlagt sikkerhetskontroll (safeguards). DSA er kontrollmyndighet i Norge, og det internasjonale atomenergibyrået (IAEA) fører kontroll med Norges forpliktelser.

Det ble i 2024 gjennomført totalt åtte tilsyn med tema sikkerhetskontroll. Seks av tilsynene ble gjennomført ved IFEs atomanlegg i Halden og på Kjeller. I tillegg ble det gjennomført ett tilsyn med et universitet, og ett tilsyn med en virksomhet som arbeider med produksjon av medisinske isotoper. Tilsynet med virksomheten som produserer medisinske isotoper ble gjennomført sammen med IAEA. Det ble avdekket tre avvik og fire anmerkninger ved disse tilsynene relatert til sikkerhetskontroll.

Fire av de seks tilsynene med IFEs anlegg ble gjennomført sammen med IAEA. Fire av tilsynene var stedlige og to av disse tilsynene var uanmeldte. Tilsynet med Universitet i Oslo ble gjennomført sammen med IAEA som et uanmeldt tilsyn. Dette tilsynet er omtalt under «*Strålebruk i industri og forskning*».

DSA har siden 2019 ikke tillatt håndtering av atombrensel ved IFE fordi sikkerhetsvurderingene for kritikalitet ved håndtering av brensel ikke har vært tilstrekkelige. Dette gir utfordringer for gjennomføring av sikkerhetskontroll. Uten å håndtere brensel er det vanskelig å verifisere brenselet. Det ble høsten 2024 vurdert at de mottatte sikkerhetsvurderingene ved IFE sine atomanlegg på Kjeller og i Halden var tilstrekkelige for å gi tillatelse til å også kunne håndtere bestrålt brensel under IAEA-tilsyn, slik at IAEA kan verifisere at sikkerhetskontroll med nukleært materiale og anlegg er tilfredsstillende i Norge.

Formålet med sikkerhetskontrolltilsynene er å påse at Norge oppfyller sine forpliktelser overfor IAEA etter ikke-spredningsavtalen¹, det vil si at spaltbart materiale ikke kommer på avveier. Tilbakemeldingen fra IAEA er at Norge oppfyller sine internasjonale forpliktelser på dette området.

I april ble det gjennomført et varslet tilsyn ved IFE. Temaet for tilsynet var aldriingskontroll av strukturer, systemer og komponenter og program for helse, miljø og sikkerhet ved atomanlegget i Halden. DSA gav to avvik og to anmerkninger under tilsynet. Det ble observert manglende systematisk tilnærming til vedlikeholdsarbeidet. I

desember ble det gjennomført et uanmeldt tilsyn ved IFE. Tema for tilsynet var oppfølging etter DSAs tilsyn ved kombinert lager og deponi for lav- og mellomaktivt radioaktivt avfall (KLDRA) i Himdalen om aldriingskontroll i november 2023. DSA videreførte fem av de syv avvikene gitt i 2023, og gav ett nytt avvik.

Medisinsk strålebruk

Medisinsk strålebruk omfatter alt fra røntgenbilder av tenner til strålebehandling av kreftpasienter, og det brukes blant annet røntgenapparater, lasere, lineærakseleratorer og radioaktive legemidler.

DSA gjennomførte åtte tilsyn innenfor medisinsk strålebruk i 2024. De planlagte tilsynene var innen røntgenveiledet karkirurgi, tannlegevirksomhet, kiropraktikk i tillegg til en overordnet revisjon i samarbeid med andre seksjoner ved DSA. Tema for revisjonen var medisinsk og forskningsmessig strålebruk, samt håndtering av radioaktivt utslipp ved et sykehus. Tilsynene var systemrevisjoner, og det ble gitt til sammen 25 avvik og åtte anmerkninger under de planlagte tilsynene.

De hyppigst forekommende avvikene skyldes manglende dokumentasjon på opplæring og risikovurderinger, men det ble også avdekket andre avvik knyttet til internkontroll. I tillegg ble det gitt avvik knyttet til manglende registrering av pasientdoser, berettigelse og persondosimetri.

Det ble også gjennomført et hendelsesbasert tilsyn. Tilsynet var knyttet til en hendelse med forveksling av sprøyter for en nukleærmedisinsk undersøkelse og det ble gitt fire avvik og en anmerking.

Strålebruk i industri og forskning

DSA gjennomførte fem stedlige tilsyn innenfor industri- og forskningssektoren i 2024. To av tilsynene ble ført med virksomheter som utøver loggevirksomhet innen petroleumsindustrien. Ved loggevirksomhet benyttes blant annet sterke kapslede strålekilder og akseleratorer til kartlegging av strukturer rundt borehull. Tema for

¹ Ikke-spredningsavtalen artikkel III forplikter Norge til å ha en sikkerhetskontrollavtale (INFCIRC 177) med IAEA.

tilsynene var strålevern, internkontroll og transport av radioaktive kilder.

DSA førte også to tilsyn med forskningsmessig strålebruk. Begge tilsynene ble gjennomført som felles tilsyn. Tilsynet ved Universitetssykehuset i Nord-Norge ble gjennomført med fokus på både medisinsk strålebruk og sykehusets forskningsaktiviteter. Tilsynet ved Universitetet i Oslo hadde fokus på universitetets forskningsmessige strålebruk og avfallshåndtering av radioaktive materialer.

Det ble også utført ett tilsyn med sikring ved bruk av åpne radioaktive strålekilder innen industri.

Innen tilsyn med industriell og forskningsmessig strålebruk ble det gitt til sammen ni avvik og ti anmerkninger. Avvikene gikk ofte på mangelfull internkontroll eller manglende registrering i DSAs meldesystem for strålekilder.

Tilsyn med anløp av reaktordrevne fartøy

I 2024 ble det gjennomført ett tilsyn med anløp av reaktordrevet fartøy etter strålevernloven. Temaet for tilsynet var CBRN-beredskapen (Kjemisk, Biologisk, Radioaktivt og Nukleær) under anløpet av hangarskipet USS Harry S. Truman til Oslo i november 2024, med fokus på RN. DSA avdekket ingen avvik, og ga to anmerkninger under tilsynet. Anmerkningene var knyttet til internkontroll og til resursfordeling i forbindelse med planleggingen av anløpet

Utslipp av radioaktive stoffer og/eller håndtering av radioaktivt avfall

Forurensingsregelverket omfatter et bredt spekter av tilsynsobjekter som petroleumsindustrien, sykehus, prosess- og mineralindustri, forskningsinstitusjoner, avfallsmottak, deponier, atom-anleggene ved IFE, samt bygg- og anleggsaktiviteter som kan medføre spredning av naturlig forekommende radioaktive stoffer (NORM), samt NORM-deponier.

I 2024 gjennomførte DSA fire stedlige tilsyn med radioaktiv forurensing og/eller håndtering av radioaktivt avfall. To av disse tilsynene ble gjennomført sammen med andre seksjoner i DSA.

Et av tilsynene er omtalt under «Medisinsk strålebruk». Det ble gjennomført tilsyn av NORM-deponi, sykehus og forskningsinstitusjoner. I tillegg deltok DSA som observatør på tilsyn med Miljødirektoratet.

Det ble til sammen avdekket 15 avvik og gitt fire anmerkninger. Det ble avdekket flest avvik knyttet til lagring av radioaktivt avfall og manglende risikovurderinger.

Det planlegges flere tilsyn fremover innenfor de ulike sektorene som har radioaktive utslipp og/eller som håndterer radioaktivt avfall. Vi planlegger å gjennomføre tilsyn ved anleggsaktivitet som kan medføre spredning av naturlig forekommende radioaktive stoffer (NORM), mineral- og prosessindustri, NORM-deponi, sykehus og forskning i 2025.

Ikke-ioniserende strålebruk

Ikke-ioniserende strålebruk omfatter bruk av lasere og andre sterke ikke-ioniserende kilder til blant annet medisinsk og kosmetisk behandling av mennesker, i forskning, landbruk og industri, og i kunst og underholdning, i tillegg til solarier.

DSA gjennomførte tilsyn ved fire kosmetiske klinikker som tilbyr laserbehandling. Tre av tilsynene var stedlige, et ble gjennomført digitalt. Tilsynene så på virksomhetens arbeid med strålevern. Det ble blant annet gitt avvik til to virksomheter hvor laseren ikke var i samsvar med regelverket og dermed ulovlig å bruke. Videre er det krav i regelverket om at behandling skal utføres av autorisert helsepersonell. En virksomhet fikk avvik på dette.

Når det gjelder tilsyn med solarier er dette delegert til kommunene.

DSAs virkemidler

Når DSA avdekker avvik under tilsyn, vil virksomheten først få beskjed/brev om å rette avvikene innen en gitt tidsfrist. Hvis virksomhetene ikke retter avvik innen fristen, vil DSA vurdere andre virkemidler i henhold til regelverkene våre.

Hvis det foreligger vesentlig helsefare, kan DSA stanse virksomheten, beslaglegge utstyr eller på

annen måte sikre at fortsatt bruk ikke er mulig. Ved alvorlige avvik blir det også vurdert om virksomheten skal politianmeldes.

Oppsummering

DSA har fag- og forvaltningsmyndighet innen atomsikkerhet, strålevern, radioaktiv forurensing og avfall samt beredskap, der en av oppgavene er å utføre tilsyn med etterlevelse av krav gitt i lov, eller i medhold av lov (f.eks. forskrift, pålegg eller vilkår i konsesjoner, tillatelser eller godkjenninger) på våre områder.

De fleste avvikene er det enkelt for virksomhetene å rette, og avvik rettes ofte uten at det blir nødvendig med ytterligere oppfølging eller bruk av andre virkemidler.

DSA har ved enkelte tilfeller varslet tvangsmulkt, men ingen virksomheter ble ilagt tvangsmulkt i forbindelse med tilsynene i 2024.